herpy

KAMELEONER

Spectral Pygmy Chameleon

Rhampholeon spectrum

Rhampholeon spectrum er en liten, bladlignende kameleon på 7-10 cm fra skogbunnen i Vest- og Sentral-Afrika. Den er grønnbrun til grå som et dødt blad, med to skrå, mørke striper på sidene og en liten, myk hudflik på snuten. Den holdes i et lite, fuktig og tett beplantet terrarium med et tykt løvlag. Stellet er bare lite kjent, så tallene bygger på nære slektninger.

Familie: Chamaeleonidae Tidligere navn: *Brookesia spectrum; Chamaeleo spectrum; Rhampholeon affinis*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**7-10 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**2-4 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**40 × 30 × 40 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**20-25 °C**
Temperatur, natt	**16-20 °C**
Luftfuktighet	**70-95 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter og små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**3-9 mnd.**
Kullstørrelse	**2-5 egg**
Inkubasjon	**150-210 dager** ved 18-23 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Rhampholeon spectrum er en liten kameleon på 7-10 cm i alt. Kroppen måler høyst omtrent 6 cm fra snute til kloakk, og halen er kort, butt og ikke gripende. Kroppen er sammentrykt fra siden og ligner et blad, med en lav hjelm, små horn over øynene og spredte, forstørrede skjell som gir huden et grovt, nesten tornet utseende. På snuten sitter en liten, myk hudflik.

Fargen varierer fra grønnbrun til lysegrå og kan ha et rødoransje skjær. To parallelle, mørke streker løper skrått over sidene og etterligner bladnerver, og uregelmessige lyse og mørke flekker gir et lavlignende uttrykk. Buken er ofte lysere enn sidene. Hannen kjennes på en tydelig bredere halerot, der hemipenis ligger.

Slektsnavnet *Rhampholeon* kommer av gresk og betyr 'nebbløve'; det henviser til hudfliken på snuten. Arten ble beskrevet i 1874 og er typeart for slekten. Den østafrikanske formen *boulengeri* ble tidligere regnet som en underart, men føres i dag som en selvstendig art, *Rhampholeon boulengeri*. Selv den nåværende *R. spectrum* består av flere genetisk adskilte bestander i lavlandet, i fjellene og på Bioko og kan vise seg å dekke over flere arter.

Utbredelse og leveområde

Rhampholeon spectrum er hjemmehørende i Vest- og Sentral-Afrika: Nigeria, Kamerun, Ekvatorial-Guinea (herunder øya Bioko), Gabon, Republikken Kongo og Den sentralafrikanske republikk. Typelokaliteten ligger i Kamerun, ved Bonjongo nær Limbé. Arten er den eneste i slekten som finnes i Vest- og Sentral-Afrika; de øvrige artene lever i det østlige og sørøstlige Afrika.

Eldre angivelser fra Øst-Afrika dekker over *R. boulengeri* og andre beslektede arter, som i dag er skilt fra *R. spectrum*.

> **Naturlig utbredelse:** Kamerun, Kongo-Brazzaville, Ekvatorial-Guinea, Den sentralafrikanske republikk, Gabon og Nigeria.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i regnskog, både i lavlandet og i fjellskogene langs Kamerun-linjen, f.eks. på Mount Cameroon, Mount Kupe og Mount Manengouba. Den holder seg i løvlaget og i den lave vegetasjonen. Dyrene er dagaktive og jakter ved å sitte stille og vente på byttet. Om dagen holder de seg nær bakken, og om natten sover de oppe i busker og små trær.

Klimaet i utbredelsesområdet er varmt og fuktig hele året med en tydelig regntid, og i fjellene er det kjøligere. Temperatur og luftfuktighet på dyrenes oppholdssteder er ikke målt.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stell av *Rhampholeon spectrum*. Stellet bygger på de nærmeste, bedre kjente slektningene fra Øst-Afrika, *Rhampholeon spinosus*, *Rhampholeon temporalis* og *Rhampholeon acuminatus*, som har samme levesett og størrelse, og tallene er lånt fra dem.

Et enkelt voksent dyr trenger et terrarium på minst 40 × 30 × 40 cm (lengde × bredde × høyde); 40 × 40 × 40 cm er bedre. Et nett-terrarium eller et glassterrarium med store ventilasjonsflater foran og i lokket er best, men luftskiftet skal være moderat, slik at fuktigheten holdes. Gjør gjerne en av sidene tett med en plate.

Bunnen skal være dyp og fuktig: 5-8 cm jord blandet med sand (omtrent 2:1, uten perlitt) og dekket med mose og et tykt lag tørre blader. Planter som bregner, *Ficus benjamina* og små krypende planter gir skjul og dråper å drikke av. Sett tynne grener i mange vinkler, både nær bunnen og høyere oppe. En vannskål er ikke nødvendig.

TEMPERATUR

Dagtemperaturen skal være 20-25 °C og nattemperaturen 16-20 °C. Fallet om natten kommer av seg selv når lampene slås av. Arten trenger ingen solplass; en svak spot er valgfri, men overflaten under den kan høyst bli 28 °C, målt med et IR-termometer. Arten tåler ikke varme, og over 30 °C er farlig.

I et kjølig rom er det ikke bruk for ekstra varme om natten. Mål temperaturen både ved bunnen og øverst, for den kan variere flere grader mellom de to nivåene.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal ligge på 70-95 % om dagen og 80-95 % om natten. Sprut terrariet grundig minst to ganger om dagen, om morgenen og igjen om kvelden, med lunkent vann. Dyrene drikker dråper fra bladene og vann som renner ned over hodet, og ikke fra en skål.

Overflaten av jorden og løvlaget skal kunne tørke litt mellom sprutingene, og dråpene skal være borte etter 2-3 timer. Stillestående fuktighet uten luftskifte gir sopp og hudproblemer.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og lever i skygge, så lyset skal ligne skogens dempede lys. Bruk et svakt T5-rør med UVB over omtrent halvparten av lokket (Ferguson-sone 1), slik at UV-indeksen ved de øverste grenene ligger omtrent på 1 og resten av terrariet er i skygge, og et LED-lys med dagslysfarge til plantene. Slå på lysene i 10-12 timer om dagen.

UVB-rør skal byttes etter produsentens anvisning, fordi effekten faller med alderen. Planter og skjul sørger for at dyret alltid kan velge skygge.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Arten spiser små insekter og andre leddyr: bananfluer, små sirisser, bønnebiller, kornsnutebiller, små kakerlakker og spretthaler til de yngste. Byttet kan høyst være omtrent 20 % av dyrets kroppslengde. Fôrinsektene skal selv ha fått godt fôr, og insekter som ikke blir spist, tas ut før natten, slik at de ikke plager dyret mens det sover.

Voksne dyr får mat 3-4 ganger i uken, helst om morgenen, når de er mest aktive. Dryss insektene med et kalk- og vitamintilskudd 1-2 ganger i uken. En flat skål kan holde byttet samlet. Nyinnkjøpte, viltfangede dyr er ofte avkreftet og dehydrert og kan ha tarmparasitter, så en avføringsprøve hos dyrlegen anbefales.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten holdes enkeltvis. Aggresjonen mellom artsfrender er lav, men to dyr sammen stresser lett det underlegne dyret, så de samles bare til parring. Dyrene er stille og vil ikke berøres: berøring får dem til å vibrere og stresser dem. Bruk bare hånden når det er nødvendig.

Ved stress eller uønskede paringsforsøk blir dyret mørkere. Tett vegetasjon og skjul reduserer stress.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen har en bredere halerot og en tydelig hemipenisbule. Hunnen er rundere og blir svært kuleformet når hun bærer egg. Dyrene kan være kjønnsmodne allerede ved 3 måneder, men de nærmeste slektningene blir først kjønnsmodne etter 8-9 måneder, så regn med 3-9 måneder.

PARRING

Sett hannen inn til hunnen. En paringsvillig hunn forblir lys og stille; en hunn som ikke er klar, blir mørk og truer med åpen munn. Fjern hannen hvis hunnen avviser ham gjentatte ganger. Parringen foregår trolig i skumringen. Ta hannen ut igjen etter parringen, slik at hunnen får ro.

EGGLEGGING OG KULL

Kullet er på 2-5 egg. Hunnen går ned på bakken og legger eggene i mose, under løvlaget eller i den øverste centimeteren av jorden. Jordlaget skal være fuktig og minst 5 cm dypt. Hvor mange kull arten legger i året, er ikke dokumentert; de nære slektningene legger flere kull i året, ofte på samme sted. Hunnen blir slank igjen når hun har lagt.

INKUBASJON

Eggene kan bli liggende i terrariet og utvikle seg ved den naturlige temperaturen på 18-23 °C med et lite fall om natten, eller de kan flyttes til en liten boks med fuktig vermikulitt (omtrent 9 g vermikulitt til 12 g vann) med små luftehull i lokket. Rugetiden er ikke dokumentert for arten; hos de nære slektningene er den omtrent 5-6 måneder, så 150-210 dager er et anslag. Ungene klekkes oftest om natten eller tidlig om morgenen.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er omtrent 30 mm lange og veier omtrent 0,3 g. Flytt dem til en liten beholder på omtrent 20 × 20 × 20 cm, innredet som de voksnes, med tynne grener og små bregner, slik at de lett finner maten. Gi bananfluer, spretthaler og andre små insekter annenhver dag. Etter omtrent fire måneder kan de flytte til et terrarium av de voksnes størrelse. Når kjønnene kan skilles, skal hvert dyr ha sitt eget terrarium.

Helse og vanlige feil

Typiske problemer og feil i stellet:

- Dehydrering ved for sjelden spruting eller for lav luftfuktighet.
- Varmestress ved temperaturer over 30 °C; dyret blir mørkt og slapt.
- Innvollsorm hos nyinnkjøpte dyr, særlig viltfangede. Få en avføringsprøve undersøkt hos dyrlegen.
- Beinsvinn (MBD) ved for lite UVB eller kalk.
- Sopp og hudproblemer hvis jord og løvlag aldri tørker.
- Stress ved berøring, ved å bli holdt sammen med artsfrender og ved forstyrrelse.

Levetiden i fangenskap er ikke dokumentert; 2-4 år er et anslag ut fra andre små stumphalekameleoner. Kontakt en dyrlege med erfaring med krypdyr hvis dyret slutter å spise, er slapt eller puster med åpen munn.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.